

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 396)

Nüfus Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet ve İçişleri Komisyonları Raporları (1/642)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K.K. Gn. Md. 07/101-2327/04777

3.10.1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arz Bakanlar Kurulunca 23.10.1989 tarihinde kararlaştırılan "Nüfus Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ekte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Nüfus hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin esaslar, 1972 yılında yürürlüğe giren 1587 sayılı Nüfus Kanunu ile düzenlenmiştir. Sözü edilen Kanunun 52 nci maddesinde, bu Kanun hükümlerine göre yapılması gereken bildirimlerin belirtilen süre içinde gerçekleştirilmemesi, nüfus ve aile cüzdanlarının kaybedilmesi gibi sebeplerle verilmesi iktiza eden para cezalarına ilişkin esaslar belirtilmiştir. Para cezalarının azamî hadleri daha sonraki yıllarda artırılmış olmakla birlikte, yaptırım gücünü kaybetmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda, nüfus olaylarının, Kanunda öngörülen süreler içinde nüfus idarelerine intikal ettirilmediği anlaşılmıştır. Bu durum, nüfus kütüklerinin tutulmasında ve hizmetin yürütülmesinde önemli aksaklıklara sebebiyet vermektedir. Diğer taraftan, nüfus olaylarının nüfus idarelerine intikal ettirilmemesi meselesinin temelinde, verilen cezaların yetersizliği, verilmiş ve tahsil usulleri de ayrıca rol oynamaktadır.

Mevcut mevzuat ve uygulamaya göre, para cezaları; nüfus idarelerinin teklifi üzerine o yer idare kurulunca verilmekte ve Maliye ve Gümrük Bakanlığı teşkilatınca tahsil edilmektedir. Ceza tekliflerinin idare kurullarında görüşülerek karara bağlanması, hem bürokrasiyi artırmakta ve hem de ceza tahsilatına geç başlanmasına sebep olmaktadır.

Bu sebeplerden dolayı konuyla ilgili tahsilat işlemleri gecikmekte, bu durum da cezanın ibret özelliğini ve etkisini azaltmaktadır. Aradan uzun süre geçtiği için vatandaşlar olayı unutmakta, öte yandan Devlet, verilen cezanın tahsili için, cezadan çok fazla masraf yapmak durumunda kalmaktadır. Sonuç olarak Maliye ve Gümrük Bakanlığınca cezanın tahsilinden vazgeçilmektedir.

Bu mahzurları bertaraf etmek amacıyla, 1587 sayılı Nüfus Kanununun 52 nci maddesi yeniden düzenlenerek, hem ceza tahsilatının süratli ve pratik bir şekilde sonuçlandırılması temin edilmekte ve hem de ceza miktarlarının artırılması gerçekleştirilmiş olmaktadır. Nitekim, halen Türk Ceza Kanununun 24 üncü maddesine göre yürütülün para cezaları için bundan böyle 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağına ilişkin mezkûr değişiklik, bu amaca müteveccihdir.

Tasarı ile, ayrıca 1587 sayılı Nüfus Kanununun 58 inci maddesi de değiştirilerek, nüfus cüzdanının kaybı halinde yeniden nüfus cüzdanı çıkartılması için; kişinin imzasını, parmak izini, fotoğrafını, adresini ihtiva eden bir form uygulamaya konulmaktadır. Bu belge, işlemlerde basitlik ve sürat sağlamakta olup, nüfus cüzdanlarına ait muameleler bir belgede toplamaktadır. Böylece, kişi ile nüfus kütük kaydı arasında maddî bir bağ oluşturulmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile, kişisel hal olaylarının nüfus idarelerine, görevli resmî personel ve vatandaşlarca süresi içinde bildirilmemesinden dolayı verilecek para cezaları artırılmakta ve bu cezanın tahsil şekli çabuklaştırılmaktadır. Böylece, cezanın ibret hassasının artırılması ve gereksiz formalitelerin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Verilen ceza kararlarına karşı itiraz yolu da açık tutulmakta, itiraz merci olarak da, cezayı veren mülkî idare amirinin bulunduğu yerin idare mahkemesinin yetkili olduğu kabul edilmektedir.

Ayrıca bu madde ile yurt dışında bulunan vatandaşlarımız için başkonsolosluklara veya büyükelçilik ile elçilik bünyesinde konsolosluk şubesini tedvire memurlara para cezası verme yetkisi getirilmiştir. Ancak, yurt dışında Türk Parası ile ödeme mümkün olmayacağından, mahallî para birimi üzerinden tahsilat kabul edilmiştir.

İdarî tasarruflar yargı denetimi dışında tutulamayacağından, kendisine yurt dışında para cezası uygulanan vatandaşın, nüfusta kayıtlı olduğu yer idare mahkemesine başvurulabilmesi esasî benimsenmektedir.

Madde 2. — Bu madde ile, nüfus cüzdanının kaybı halinde yeniden nüfus cüzdanının çıkarılmasına ilişkin usuller yeniden düzenlenmektedir.

Mer'î 58 inci maddeye göre, nüfus cüzdanını kaybedenlere oturdukları mahalle veya köy muhtar ve ihtiyar kurullarından getirecekleri ilmuhaber veya çalıştıkları kurum amirliğinden alacakları belgeler üzerine kayıtlı bulunduğu nüfus memurluğunca yeni nüfus cüzdanı verilmektedir. Yani, nüfus kütük kaydı ile kayıt sahibi arasında herhangi bir maddî bağ kurulmamaktadır. Bu nedenle de, kurum amiri veya mahalle muhtarınca onaylanmış belgeyi ibraz eden kişinin, gerçek kayıt sahibi olup olmadığını anlamak mümkün olamamaktadır. Bu durum, nüfus cüzdan sahtekârlıklarının yapılmasına yol açmaktadır. Kayıt ile kişi arasında maddî bir bağ oluşturulduğu takdirde, bu sahtekârlıkların önlenmesi mümkün olacaktır.

Ayrıca, muhtarlarca tutulan kayıtların sağlıklı olmadığı tespit edildiğinden, vatandaşın kimliğini gösterir fotoğraflı belgeyi, onaylatmalarında fazla bir yarar olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, vatandaşa kolaylık sağlamak için, nüfus cüzdanları talebinde beyan esasî getirilmesinin daha pratik ve sağlıklı olacağı düşünülmüştür.

Diğer taraftan, nüfus cüzdanının verilmesine dayanak teşkil eden fotoğraflı belge, nüfus kayıt örneği, nüfus cüzdanı kayıt defteri, imha tutanağı ve verilen nüfus cüzdanlarına atı bilgileri uygulamada ayrı ayrı defter veya formlara işlenmekte; bu da kâğıt israfına ve zaman kaybına yol açmakta, belgeler arasında irtibat kurulmasında güçlükler çekilmektedir. Söz konusu belgelerin tek bir formda bulunmasının formaliteleri azaltacağı mütalaa olunmaktadır.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, nüfus kütük kaydı ile kayıt sahipleri arasında maddî bir bağ oluşturulması amacıyla "Nüfus Cüzdanı Kayıp ve Değiştirme" belgesi hazırlanmıştır. Nüfus cüzdanı almak veya değiştirmek isteyen kişi, bu forma son durumunu gösterir fotoğrafını yaptırdıktan sonra, kimlik bölümünü kendisi dolduracaktır. Elinde kimliğini ispat eden fotoğraflı ve güvenilir bir belge var ise, başka bir formaliteye gerek kalmaksızın nüfus idaresine müracaat edecektir. Nüfus idaresinde belgeye parmak izi bastırılacaktır. Eğer fotoğraflı güvenilir bir belge yok ise, bu durumda belgenin tasdiki istenecektir. Böylece formaliteler kaldırılmış olacaktır. Belgenin diğer bölümleri nüfus idaresince doldurulacak ve gerekli işlemler tamamlanarak nüfus cüzdanı ilgiliye verilecektir. İki örnek olarak düzenlenecek bu belgeler, nüfus cüzdan kütüğünü oluşturacaktır. Daha sonraki nüfus cüzdan değişikliklerine ait bütün belgeler aynı dosyada bulunacağından, fotoğraf ve imza mukayesesi yolu ile sahtekârlık yapılması önlenecektir.

Nüfus kütük kaydı ile kayıt sahibi arasında maddî bir bağ oluşturulması, nüfus cüzdan sahtekârlıklarının önlenmesi, beyan esasının getirilmesi ve nüfus cüzdanlarının verilmesine ait işlemlerin tek bir belge de toplanarak kâğıt israfının önlenmesi amacıyla Nüfus Kanununun 58 inci maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Madde 3. — Bu madde, yürürlük maddesidir.

Madde 4. — Bu madde, yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/642

Karar No. 20

1.3.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Nüfus Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı Adalet ve İçişleri bakanlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Tasarının 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "resmî personele" ibaresi "kamu görevlisine" şeklinde değiştirilmiş, "beşbin" liralık para cezası "onbin" liraya, (b) bendinde yer alan "onbin" liralık para cezası "yirmibin" liraya çıkarılmıştır.

Maddenin ikinci fıkrası redaksiyona tabi tutulmuş ve itiraz usulü de fıkrada düzenlenmiştir. İtiraz bir dava olmadığından söz konusu fıkranın ikinci cümlesi metinden çıkarılmıştır.

Tasarının diğer maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz İçişleri Komisyonuna sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Alpaslan Pehlivanlı
Ankara
Sözcü
A. Reyhan Sakallıoğlu
Sakarya
Üye
Hasan Namal
Antalya
Bazı hususlarda muhalifim.
Üye
Burhan Cahit Gündüz
İzmir

Başkanvekili
Gökhan Maraş
Kırşehir
Kâtip
Ali Pınarbaşı
Konya
Üye
Ömer Türkçakal
Kocaeli
İmzada bulunamadı.
Üye
İhsan Nuri Topkaya
Ordu

Üye
Güneş Gürseler
Tekirdağ

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/642

Karar No. : 43

23.3.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Nüfus Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı, Adalet ve İçişleri bakanlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip, görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Tasarının 1 inci maddesinde Adalet Komisyonu metni esas alınmıştır.

Kamu görevlisinin ödevi değil görevi söz konusu olduğundan Adalet Komisyonunca benimsenen 1 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "ödevli" ve "ödevlerini" kelimeleri "görevli" ve "görevlerini" şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 2 nci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 3 ve 4 üncü maddeleri ise aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurula sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

Başkanvekili
Necat Tunçşiper
Balıkesir
Üye
Mustafa Namık
Çorum
Üye
Ertekin Durutürk
Isparta
Üye
Yılmaz Sanioglu
Ordu

Sözcü
Hasan Çakır
Antalya
Üye
Rıza Şimşek
Erzurum
Üye
Ömer Şeker
Konya
Üye
Ali Şakir Ergin
Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Nüfus Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 5.5.1972 tarihli ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 52 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 52. — Bu Kanuna göre;

a) Nüfus ve kişisel hal olaylarını bildirmekle ödevli olup, bu ödevlerini Kanunda belirtilen süreler içinde yerine getirmeyen resmî personele, fiil başka bir suç oluştursa bile, o yer nüfus müdürlüğünün teklifi üzerine mahallî mülkî idare amirinin kararıyla beş bin lira para cezası verilir.

b) Nüfus ve kişisel hal olaylarını bildirme yükümlülüğünü Kanunda belirtilen süre içinde yerine getirmeyen, 28 inci maddede aykırı davranan, nüfus ve aile cüzdanlarını kaybedenler ile nüfus cüzdamının geçerlilik süresinin son bulmasından itibaren 2 ay içinde bu cüzdanlarını değiştirmeyen kişilere veya bu durumdaki küçüklerin veli veya vasilerine, yurt içinde nüfus müdürlüğünün teklifiyle mülkî idare amirlerince, yurt dışında Türkiye başkonsoloslarınca veya büyükelçilik ile elçilik bünyesinde konsolosluk şubesini tedvire memurlarca onbin lira para cezası verilir.

İlgililer, mülkî idare amirlerince verilen para cezalarına karşı 15 gün içinde o yer idare mahkemelerine, yurt dışında verilen para cezalarına karşı da dış temsilcilikler aracılığı ile nüfusta kayıtlı olunan yer idare mahkemelerine itiraz edebilirler. Bu takdirde, o yer nüfus idaresi davalı taraf olarak kabul edilir ve başkonsoloslukça veya büyükelçilik ile elçilik bünyesinde konsolosluk şubesini tedvire memurlarca itiraza ilişkin belgelerin birer örneği itiraz edenin kayıtlı olduğu nüfus idaresine gönderilir.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Yurt dışında verilen para cezaları, işlem sırasında mahallî para karşılığı üzerinden tahsil edilir.”

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Nüfus Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 5.5.1972 tarihli ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 52 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 52. — Bu Kanuna göre;

a) Nüfus ve kişisel hal olaylarını bildirmekle ödevli olup, bu ödevlerini Kanunda belirtilen süreler içinde yerine getirmeyen kamu görevlisine, fiil başka bir suç oluştursa bile, o yer nüfus müdürlüğünün teklifi üzerine mahallî mülkî idare amirinin kararıyla onbin lira para cezası verilir.

b) Nüfus ve kişisel hal olaylarını bildirme yükümlülüğünü Kanunda belirtilen süre içinde yerine getirmeyen, 28 inci maddeye aykırı davranan, nüfus ve aile cüzdanlarını kaybedenler ile nüfus cüzdanının geçerlilik süresinin son bulmasından itibaren 2 ay içinde bu cüzdanlarını değiştirmeyen kişilere veya bu durumdaki küçüklerin veli veya vasilerine, yurt içinde nüfus müdürlerinin teklifiyle mülkî idare amirlerince, yurt dışında Türkiye başkonsoloslarınca veya büyükelçilik ile elçilik bünyesinde konsolosluk şubesini tedvire memurlarca yirmibin lira para cezası verilir.

İlgililer, mülkî idare amirlerince verilen para cezalarına yetkili idare mahkemesine, yurt dışında verilen para cezalarına karşı ise, dış temsilcilikler aracılığı ile nüfusta kayıtlı olan yer idare mahkemesine, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde itiraz edebilirler. İtiraz, idarece tesis edilen işlemin yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz halinde mahkemece evrak üzerinde inceleme yapılarak, itirazın mahkeme kayıtlarına intikal tarihinden itibaren en geç bir ay içinde bir karar verilir. İtiraz üzerine mahkemece verilen kararlar kesin olup, bu kararlara karşı herhangi bir kanun yoluna başvurulamaz.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Nüfus Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 5.5.1972 tarihli ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 52 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 52. — Bu Kanuna göre;

a) Nüfus ve kişisel hal olaylarını bildirmekle görevli olup, bu görevlerini Kanunda belirtilen süreler içinde yerine getirmeyen kamu görevlisine, fiil başka bir suç oluştursa bile, o yer nüfus müdürlüğünün teklifi üzerine mahallî mülkî idare amirinin kararıyla onbin lira para cezası verilir.

b) Nüfus ve kişisel hal olaylarını bildirme yükümlülüğünü Kanunda belirtilen süre içinde yerine getirmeyen, 28 inci maddeye aykırı davranan, nüfus ve aile cüzdanlarını kaybedenler ile nüfus cüzdanının geçerlilik süresinin son bulmasından itibaren 2 ay içinde bu cüzdanlarını değiştirmeyen kişilere veya bu durumdaki küçüklerin veli veya vasilerine, yurt içinde nüfus müdürlerinin teklifiyle mülkî idare amirlerince, yurt dışında Türkiye başkonsoloslarınca veya büyükelçilik ile elçilik bünyesinde konsolosluk şubesini tedvire memurlarca yirmibin lira para cezası verilir.

İlgililer, mülkî idare amirlerince verilen para cezalarına yetkili idare mahkemesine, yurt dışında verilen para cezalarına karşı ise, dış temsilcilikler aracılığı ile nüfusta kayıtlı olan yer idare mahkemesine, tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde itiraz edebilirler. İtiraz, idarece tesis edilen işlemin yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz halinde mahkemece evrak üzerinde inceleme yapılarak, itirazın mahkeme kayıtlarına intikal tarihinden itibaren en geç bir ay içinde bir karar verilir. İtiraz üzerine mahkemece verilen kararlar kesin olup, bu kararlara karşı herhangi bir kanun yoluna başvurulamaz.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil

(S. Sayısı : 396)

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 2. — 5.5.1972 tarihli ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 58 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 58. — Nüfus ve aile cüzdanlarını kaybedenlere yeniden nüfus ve aile cüzdanı verilebilmesi için; İçişleri Bakanlığınca bastırılan ve ilgililerin imzasını, parmak izini, fotoğrafını, adresini ihtiva eden ve oturulan yer mahalle veya köy muhtarlığına ya da görevli olunan kurum veya kuruluş amirine tasdik ettirilmiş bulunan standart bir belgenin nüfus idaresine ibrazı zorunludur.

Bu belgenin alınmasından sonra usulüne ve nüfus kayıtlarına uygun olarak cüzdan düzenlenir ve imza karşılığında ilgililere verilir.”

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

T. Özal

Başbakan

Devlet Bak. ve Başbakan Yrd.

A. Bozer

Devlet Bakanı

G. Taner

Devlet Bakanı

I. Çelebi

Devlet Bakanı

İ. Özarslan

Devlet Bakanı

E. Konukman

Adalet Bakanı

M. Oltan Sungurlu

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Maliye ve Gümrük Bakanı

E. Pakdemirli

Bayındırlık ve İskân Bakanı Y.

S. Sert

Ulaştırma Bakanı

C. Tuncer

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

İ. Aykut

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

F. Kurt

Devlet Bakanı

K. İnan

Devlet Bakanı

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Yazar

Devlet Bakanı

S. Sert

Devlet Bakanı

İ. Aşkın

Millî Savunma Bakanı

İ. S. Giray

Dışişleri Bakanı

A. M. Yılmaz

Millî Eğitim Bakanı

A. Akyol

Sağlık Bakanı

H. Şuğın

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

L. Kayalar

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ş. Yürür

Kültür Bakanı

N. K. Zeybek

Turizm Bakanı

İ. Aküzüm

(Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı : 396)

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Yurt dışında verilen para cezaları, işlem sırasında mahallî para karşılığı üzerinden tahsil edilir.”

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Yurt dışında verilen para cezaları, işlem sırasında mahallî para karşılığı üzerinden tahsil edilir.”

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.